

Sacred Heart: σινεμά αξιώσεων από τον Κώστα Νίκα

Ο χρόνος περνά πάνω από την άβυσσο της θάλασσας, σκαρφαλώνει τα γλυμμένα βράχια των ανεμοδαρμένων ακτών και καταλήγει εκεί που καταλήγουμε όλοι μας –με τον ένα ή τον άλλο τρόπο– στη σιωπηλή χώρα των απονεκρωμένων... το κοιμητήριο του Waverly... εκεί και έτσι αρχίζει η ταινία Sacred Heart του ομογενούς Κώστα Νίκα. Από αεροπλανική η κάμερα κάνει την κατάδυσή της και βρίσκεται αντιμέτωπη μ' ένα ανθρώπινο δράμα, το κατ' εξοχήν ανθρώπινο δράμα: τον θάνατο. Όχι οποιονδήποτε θάνατο, αλλά τον άδικο –όπως συνηθίζουμε να λέμε– θάνατο, εννοώντας πάντα τον θάνατο που παραμένει έξω από τα όρια της αποδοχής μας. Ένας νεαρός άνδρας στέκεται πάνω από το φρεσκοκαμμένο μνήμα της γυναίκας που μόλις έχασε (μαζί με το αγέννητο παιδί τους) σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Απέναντί του ένας ρωμαιοκαθολικός ιερέας, το αναγκαίο κερασάκι στην τούρτα, που όμως αδυνατεί να καταστήσει την τούρτα (του βίου) εύγευστη ή έστω βρώσιμη· αδυνατεί, δηλονότι, να παρουσιάσει το δυστύχημα έστω ως ατύχημα –υποδεικνύοντας κατ' ανάγκη τον Μεγάλο Υπεύθυνο, τον Θεό!

Η ταινία Sacred Heart έχει ως θέμα το πρόβλημα της θεοδικίας· ένα πρόβλημα αρκετά παλιό στην ιστορία των ιδεών, αλλά σταθερά επίκαιρο, ενδιαφέρον και προκλητικό. Στη φιλοσοφία, στη θεολογία, ακόμα και στη λογοτεχνία, το πρόβλημα της δίκης (και καταδίκης ή αθώωσης) του Θεού εν όψει της δύναμης του κακού έχει γνωρίσει μία τεράστια γκάμα δημιουργικής έξαρσης και αφάνταστης ευρηματικότητας: από την ανυπαρξία του κακού μέχρι της ανυπαρξία του Θεού. Παρόλα αυτά, ούτε το κακό λείπει να φύγει, ούτε ο Θεός να μας αφήσει ήσυχους... Σε πεδία της τέχνης, όμως, όπως ο κινηματογράφος, θα έλεγε κανείς ότι η θεοδικία –αν και παρούσα περιστασιακά– δεν έχει τύχει της συστηματικής επεξεργασίας που της αξίζει. Αυτό ακριβώς κάνει ο Κώστας Νίκας με την πρώτη μεγάλη μήκους ταινία του. Και το κάνει τόσο με καλλιτεχνικές όσο

και με θεωρητικές αξιώσεις. Το πρώτο διότι καταφέρνει να μετατρέψει –με δύο μόνο ηθοποιούς μέσα σ' ένα δωμάτιο– το σινεμά σε θέατρο και τούμπάλιν, ενώ το δεύτερο διότι καταφέρνει τελικά να μετατρέψει πειστικά τη θεοδικία σε ανθρωποδικία!

Υπό το βάρος της απώλειας, ο νεαρός άνδρας (ανα)ζητά τρόπους δικαίωσης. Ποιον άραγε; Η γυναίκα και το παιδί του δεν ζουν πια και άρα ποιο νόημα μπορεί να έχει η δικαίωσή τους; Το κοινωνικό αίσθημα δικαιοσύνης δεν δίνει δεκάρα για το προσωπικό του δράμα, μιας και η κοινωνία τραβά τον δρόμο της σαν να μην έγινε απολύτως τίποτα... ή έστω τίποτα το αφύσικο... Ποιον θέλει να δικαιώσει ο πρωταγωνιστής; Ή, μήπως, θέλει να δικαιωθεί ενώπιον κάποιου; Ποιον όμως και γιατί; Κοφτά, αλλά χωρίς βιασύνη, ο Κώστας Νίκας φτάνει στο επίκεντρο της ταινίας του: το σπίτι του πρωταγωνιστή, τον ίδιο τον πρωταγωνιστή, την καρδιά του πρωταγωνιστή, σε αντιπαράθεση με τον μόνο που είναι δεκτικός στο αίτημα της δικαίωσής του, τουτέστιν, τον ιερέα, τον άλλο χριστιανό, την υπόθεση «Θεός»! Εντούτοις, συμβαίνει

κάτι απρόβλεπτο: αντί για τη δικαίωση ο πρωταγωνιστής οδηγείται στο χείλος του θανάτου μέσα από την απόπειρα της αυτοκτονίας. Στο παραπέντε εμφανίζεται ο ιερέας και τον σώζει. Μα τι; Δεν ήταν ήδη εκεί; Ή μήπως ο πρωταγωνιστής πάλευε με κάποιον άλλο μέσα στο ίδιο του το σπίτι, μέσα στον βαθύτερο από τους βαθύτερους εαυτούς του;

Σε μία κουβέντα που είχα με τον Κώστα Νίκα, μου είπε χαρακτηριστικά ότι «για μένα η ταινία είναι σαν ένα κρεμμύδι με πολλαπλά στρώματα». Όντως είναι πολλαπλοί οι τρόποι που μπορεί κανείς να διαβάσει αυτό που γίνεται στο «σπίτι» του πρωταγωνιστή και καταλαμβάνει τα 3/4 της ταινίας. Υπό την επήρεια ουσιών ο απαρηγόρητος και εξοργισμένος σύζυγος αρχίζει να υπάρχει αλλιώς· ή, κατ' άλλη διατύπωση, αρχίζει να υπάρχει ως εαυτός. Ο ιερέας (που δεν είναι άλλος από τον βραβευμένο με δύο οσκαρ David Field) υποτίθεται ότι τον επισκέπτεται για να προσφέρει παρηγοριά και να κατευνάσει τα πνεύματα. Αυτό, όμως, που βλέπουμε είναι να εξαπτε τα πνεύματα, τα κάθε λογής πνεύματα! Ο νεαρός σύζυγος παλεύει

αίφνης με τις φωνές της συνείδησής του, με το χαοτικό του ασυνείδητο, με τον ίδιο τον διάβολο. Για τον Κώστα Νίκα, «το σπίτι αποκτά χαρακτηριστικά τρίτου χαρακτήρα». Προεκτείνοντας αυτό το σκεπτικό θα έλεγα ότι το σπίτι αναδεικνύεται σε μία μεταφυσική τοπολογία που φέρνει στο μυαλό μας τον αόρατο πόλεμο των ασκητών (που θα έλεγε και ο Νικόδημος ο Αγιορείτης), την καρδιά ως πεδίο αντιπαράθεσης πονηρών, αισχρών και βλάσφημων λογισμών (που θα έλεγαν και οι βυζαντινοί μας πρόγονοι), την πανουργία του κακού (για να παραλλάξω λιγουλάκι τον Χέγκελ).

Εν τέλει η πάλη γίνεται με τον ίδιο τον εαυτό και οδηγεί απροσδόκητα σε μία ορισμένη επίλυση του όλου δράματος. Ο νεαρός πρωταγωνιστής κουβαλάει μέσα του πολλά τα τραύματα από τη χριστιανική του παράδοση: απιστία, ενοχή, κακοποίηση... Ο θάνατος της γυναίκας του και του παιδιού τους ενεργοποιεί τον φαύλο κύκλο των τραυμάτων του απαιτώντας δικαιοσύνη. Για να λάβεις δικαιοσύνη, όμως, πρέπει να αποδώσεις δικαιοσύνη. Έτσι στην ταινία γίνεται ένας φόνος, τον οποίο αργά ή γρήγορα κάποιος έπρεπε να κάνει. Αυτός ο κάποιος είναι ο νεαρός σύζυγος. Ανάμεσα στις πολλές και εξαιρετικά πρωτότυπες ιδέες που ακούει κανείς σ' αυτήν την ταινία –της οποίας το σενάριο είναι, παρεμπιπτόντως, νευρώδες και ψαγμένο– θα μπορούσε να πει κανείς ότι ο Κώστας Νίκας υποστηρίζει ότι η υπόθεση «Θεός» συνιστά αναγκαιότητα όσον αφορά τη συγκρότηση του εαυτού. Με τον «Θεό» αναδύεσαι ως εαυτός, με τον «Θεό» ακυρώνεσαι ως εαυτός και με τον «Θεό» πραγματώνεσαι εκ νέου και εσαι ως εαυτός. Το ερώτημα περί του κακού και το ερώτημα περί της υπάρξεως του Θεού δεν είναι παρά στιγμές που χαρακτηρίζουν την αυτοκατάφαση του εαυτού. Αν μη τι άλλο, ο Κώστας Νίκας με το Sacred Heart απέδειξε ότι ένας ιεροφανειακός κινηματογράφος όχι μόνο είναι δυνατός, αλλά πολύ περισσότερο είναι αναγκαίος –για να μην πω ευκαίως...

ΕΡΓΟ-ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η ανεξάρτητης παραγωγής αυστραλιανή ταινία μεγάλου μήκους Sacred Heart, σε σενάριο και σκηνοθεσία Κώστα Νίκα, θα παιχτεί σε παγκόσμια πρεμιέρα τον Ιούνιο στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Σανγκάι. Η ταινία επελέγη επισήμως από το εν λόγω φεστιβάλ, στην κριτική επιτροπή του οποίου πρόεδρος είναι ο πολυς Εμίρ Κουστουρίτσα. Πέρα από την πρεμιέρα αυτή, το Sacred Heart συμμετέχει μέσω της εταιρείας πωλήσεων Devilworks, η οποία έχει πάρει τα δικαιώματα για την ταινία σε παγκόσμιο επίπεδο, στο εμπορικό τμήμα του Φεστιβάλ των Καννών.

Ο Κώστας Νίκας είναι ένας βραβευμένος κινηματογραφιστής που έχει στο ενεργητικό του αρκετές δουλειές που έχουν ξεχωρίσει: την ταινία μικρού μήκους Light (2011, βραβείο καλύτερης πειραματικής ταινίας στο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους του Λος Άντζελες)· Mother's Day (2013, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Έντμοντον)· Boat People (2014, Φεστιβάλ Εναλλακτικού Κινηματογράφου του Σύδνεϊ). Παράλληλα έχει γράψει και ανεβάσει αρκετά θεατρικά έργα, ενώ έχει εργαστεί για χρόνια ως δημοσιογράφος τόσο σε συμβατικά όσο και σε ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Είναι πτυχιούχος εφηρμοσμένων επικοινωνιών (UWS) και κάτοχος Μάστερ στα αλληλοδραστικά και ψηφιακά μέσα επικοινωνίας (Sydney Uni).